

به نام خدا

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور (۳۵):
پاره‌ای از احکام تبصره (۱۰)
(نقل و انتقال مالکیت وسایل نقلیه و برون سپاری خدمات قضایی و ثبتی)

محمد شکوری،^۱ احمد حکیم‌جوادی^۲ مهدی سرمست^۳

مشخصات لایحه

دوره یازدهم - سال سوم

شماره ثبت:

۸۶۰

شماره چاپ:

تاریخ چاپ:

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۸۷۳۱

تاریخ انتشار:

۱۴۰۱/۱۱/۱۰

مقدمه

در تبصره «۱۰» ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور، پاره‌ای از احکام تحت عنوان «قضایی - انتظامی - دفاعی» و در دو بخش احکام یک‌ساله و احکامی که قابلیت دائمی شدن دارند ذکر شده است. برخی از احکام ذکر شده در این تبصره از نظر حقوقی قابل تأمل است و مستلزم بازنگری، تکمیل و یا اصلاح می‌باشد. در این گزارش به دو حکم از احکام مزبور از جمله بند «د» تبصره «۱۰» با موضوع نقل و انتقال مالکیت وسایل نقلیه ذیل عنوان احکام یک‌ساله و جزء «۵» بند «ک» تبصره «۱۰» با موضوع برون‌سپاری برخی از خدمات قضایی و ثبتی تحت عنوان احکام دارای قابلیت دائمی شدن اشاره می‌شود.

بررسی احکام مربوطه

۱. بند «د» تبصره «۱۰» در مقام کیفیت قانونی نحوه نقل و انتقال مالکیت وسایل نقلیه مقرر داشته است: «فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مکلف است از ابتدای سال ۱۴۰۲ سامانه تعویض پلاک انواع خودرو و موتورسیکلت را به‌نحوی ایجاد نماید که تمامی مراحل نقل و انتقال مالکیت به‌صورت برخط انجام و مراجعه حضوری اشخاص صرفاً برای احراز هویت فرد، اصالت خودرو و فک و نصب پلاک باشد. در این راستا فرماندهی انتظامی موظف است پلاک را صرفاً از طریق مؤسسات مجاز و صاحب صلاحیت غیردولتی تعویض و تعرفه مندرج در جدول شماره (۱۶) این قانون را از متقاضی دریافت و سهم مؤسسه ذی‌ربط را به‌طور مستقیم پرداخت و مابقی را به ردیف درآمدی ۱۴۰۱۱۴ جدول شماره (۵) این قانون نزد خزانه‌داری کل کشور واریز نماید. فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران موظف به اعلام جزئیات دریافتی به متقاضیان است.»

در حکم فوق برخلاف مفاد بند «ط» تبصره «۱۰» قانون بودجه سال ۱۴۰۱، در خصوص مالیات نقل و انتقال وسایل نقلیه تعیین تکلیف نشده است. این در حالی است که مطابق مواد (۲۸) و (۳۰) قانون مالیات بر ارزش‌افزوده مصوب (۱۴۰۰)، در هنگام تعویض پلاک یا نقل و انتقال مالکیت وسایل نقلیه، باید مالیات نقل و انتقال آنها پرداخت شود. لیکن در حکم مندرج در بند «د» تبصره «۱۰» لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ ذکر از این موارد به‌عمل نیامده و حتی در جدول شماره (۱۶) پیوست لایحه بودجه، اخذ مبالغی غیر از مبالغ مذکور در لایحه بودجه، ممنوع اعلام گردیده است.

۱. تهیه و تدوین.
۲. ناظر علمی.
۳. اظهارنظرکننده.

لذا این حکم نیاز به تکمیل و اصلاح دارد و اولاً، باید به لزوم دریافت مالیات مربوطه به صورت الکترونیک و آنی توسط فرماندهی انتظامی تصریح شود و ثانیاً، دریافت هرگونه وجه غیر از وجوه مصرح در قانون بودجه، غیرقانونی اعلام گردد تا علاوه بر شفافیت مالی، از دریافت وجوه مضاعف از متعاملین پیشگیری به عمل آید.

در این راستا پیشنهاد می شود عبارت زیر به این بند الحاق گردد: «همچنین فرماندهی مزبور مکلف است به استناد تبصره «۱» ماده (۳۰) قانون مالیات بر ارزش افزوده مالیات نقل و انتقال خودرو و موتورسیکلت را در هنگام نقل و انتقال مالکیت آنها به صورت الکترونیک و آنی دریافت و به حساب مربوط نزد خزانه داری کل کشور واریز نماید. دریافت هرگونه وجه تحت هر عنوان غیر از وجوه مذکور در این بند و جدول (۱۶) این قانون، ممنوع و مشمول ماده (۶۰۰) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) می باشد.»

با اعمال اصلاحات فوق، امکان انجام کلیه مراحل تعویض پلاک و نقل و انتقال مالکیت وسائط نقلیه به صورت الکترونیک و آنی با حفظ حقوق دولتی و عمومی میسر گردیده و فرایند اخذ و وصول وجوه مزبور نیز به صورت شفاف و قانونی در راستای صیانت از حقوق مردم اعمال خواهد شد.^۱

۲. جزء «۵» بند «ک» تبصره «۱۰» در مقام بیان نحوه برون سپاری برخی از خدمات قضایی و ثبتی، اشعار می دارد: «قوه قضائیه و سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مجازند کلیه امور فاقد ماهیت قضایی که امکان انجام آنها از طریق برون سپاری به بخش خصوصی وجود دارد، از قبیل ثبت الکترونیکی دادخواست و شکوائیه و ایجاد یا اصلاح سامانه های الکترونیکی مورد استفاده در فرایند دادرسی و اجرای احکام را با رعایت ملاحظات محرمانگی و حفظ حریم خصوصی اشخاص، برون سپاری کنند. قوه قضائیه موظف است در دستورات عملی که ظرف سه ماه از تاریخ لازم الاجرا شدن این قانون به تصویب رئیس قوه قضائیه می رسد، امور قابل واگذاری به بخش خصوصی و سازوکار آن را مشخص کند.»

گرچه هدف از بیان این حکم، کاهش امور اجرایی دست و پاگیر مرتبط با دستگاه قضایی و واسپاری برخی از خدمات مربوطه به بخش خصوصی بوده است، لیکن در این راستا توسعه مصادیق واسپاری مذکور می تواند در پاره ای از موارد خطرآفرین بوده یا منشأ بروز مفاسدی گردد. به عنوان مثال، در این جزء، واسپاری اجرای احکام به بخش خصوصی به عنوان یکی از مصادیق برون سپاری در نظر گرفته شده است. این در حالی است که واگذاری «اجرای احکام» به بخش خصوصی کاملاً برخلاف مصلحت است؛ زیرا اجرای احکام صادره توسط قاضی اجرای احکام صورت می گیرد و دارای ماهیت قضایی و حاکمیتی است و نمی توان آن را به بخش خصوصی برون سپاری نمود. همچنین این امر به منزله دخل و تصرف در وظایف قوه قضائیه مندرج در اصل (۱۵۶) قانون اساسی قلمداد می شود و مغایر اصل مذکور است. شایان ذکر است در خصوص ثبت الکترونیکی دادخواست و شکوائیه نیز این برون سپاری هم اکنون صورت گرفته و سالبه به انتفای موضوع است؛ زیرا در سال های اخیر و با تشکیل دفاتر خدمات الکترونیک قضایی، ثبت دادخواست، شکوائیه، لایحه و اعتراض به آرا از طریق دفاتر مزبور که متعلق به بخش خصوصی هستند صورت می گیرد. همچنین برخی از خدمات ثبتی نیز طی سال های اخیر از طرف سازمان ثبت اسناد و املاک کشور به دفاتر اسناد رسمی واگذار شده است. افزون بر این، ثبت امور مرتبط با وکلا و کارشناسان رسمی دادگستری نیز از طریق سامانه خودکاربری آنها و بدون نیاز به مراجعه به مرجع قضایی صورت می گیرد.

۱. البته این بند از دو نظر دیگر نیز واجد ایراد است: نخست اینکه عنوان «مؤسسات مجاز و صاحب صلاحیت غیردولتی»، به جهت فقدان ضوابط و چارچوب های قانونی تأسیس و شناسایی این مؤسسات واجد ابهام است. دوم، پرداخت مستقیم سهم مؤسسات، به جهت عدم وجود گردش خزانه مغایر اصل پنجاه و سوم قانون اساسی است. لیکن با توجه به اینکه هدف این گزارش تکمیل پروسه صحیح نقل و انتقال مالکیت وسایل نقلیه بود، پیشنهاد اصلاحی با همین هدف ارائه گردید.

ایراد دیگر این جزء این است که عبارت « امور فاقد ماهیت قضایی»، دارای ابهام است و واگذاری تشخیص آن به قوه قضائیه بدون تعیین ضابطه قانونی مغایر اصل هشتادوپنجم قانون اساسی است. لذا اولاً، عمده مفاد این جزء بدون نیاز به تصویب در قانون بودجه هم‌اکنون در حال اجراست و بلاموضوع می‌باشد. ثانیاً، برون‌سپاری «اجرای احکام مراجع قضایی» به بخش خصوصی مغایر اصل (۱۵۶) قانون اساسی و برخلاف مصالح است. ثالثاً، واگذاری تشخیص امور فاقد ماهیت قضایی به قوه قضائیه مغایر اصل (۸۵) قانون اساسی است. بر این اساس، حذف جزء «۵» بند «ک» تبصره «۱۰» لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ مورد پیشنهاد است.

نتیجه‌گیری

تبصره «۱۰» لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور که به احکام قضایی - انتظامی و دفاعی اختصاص یافته، حداقل در دو بند مستلزم بازنگری و اصلاح است. در بند «د» که نقل‌وانتقال مالکیت وسایل نقلیه را به‌صورت فرایندی به فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی سپرده است، پیشنهاد می‌شود با توجه به لزوم اخذ مالیات نقل‌وانتقال وسایل نقلیه و نیز رعایت شفافیت در وصول وجوه دولتی، متن زیر به بند مزبور الحاق شود: «همچنین فرماندهی مزبور مکلف است به استناد تبصره «۱» ماده (۳۰) قانون مالیات بر ارزش‌افزوده مالیات نقل‌وانتقال خودرو و موتورسیکلت را در هنگام نقل‌وانتقال مالکیت آنها به‌صورت الکترونیک و آنی دریافت و به حساب مربوط نزد خزانه‌داری کل کشور واریز نماید. دریافت هرگونه وجه تحت هر عنوان غیر از وجوه مذکور در این بند و جدول شماره (۱۶) این قانون، ممنوع و مشمول ماده (۶۰۰) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) می‌باشد».

درخصوص جزء «۵» بند «ک» تبصره «۱۰» نیز با توجه به اینکه مفاد اصلی این جزء قبلاً با تشکیل دفاتر خدمات الکترونیک قضایی و واسپاری خدمات قضایی قابل واگذاری به بخش خصوصی به آنها تحقق یافته و درخصوص خدمات ثبتی نیز دفاتر اسناد رسمی هم‌اکنون این امور را به نیابت از سازمان ثبت اسناد و املاک کشور انجام می‌دهند و از سوی دیگر، واسپاری اجرای احکام دادگاه‌ها به بخش خصوصی مغایر اصل (۱۵۸) قانون اساسی و برخلاف مصالح کشور است، حذف جزء مزبور مورد پیشنهاد است.